

Nicola Tien, biologe bij onderzoeksinstituut Imares

'De overheid moet bepalen wat een *goede visstand* is'

Al decennialang doet Imares systematisch onderzoek naar de visstand in het IJsselmeergebied. 'Die gaat al jaren achteruit', aldus dr. Nicola Tien van Imares. Wat een goede visstand voor het gebied is, is echter een politieke keuze, benadrukt zij.

De visstand in het IJsselmeergebied is sinds jaar en dag een hoofdpijndossier. Het wil maar niet goedkomen en onverwachte en onbegrepen ontwikkelingen spelen

zich af. Daarover is veel visserslatijn te horen en te lezen. Waarbij er, net als bij voetballen, veel 'deskundigen' zijn die het geheim kennen. Het is daarom goed dat er

een onafhankelijk en wetenschappelijk onderzoeksinstituut is dat al jaren het hoofd koel houdt en zeer zuiver wetenschappelijk onderzoek doet naar de visstand van het

Kees Schouten
en Barbara van
Beijma



IJsselmeergebied. Naar aanleiding van het laatste visserijadvies van Imares over vier schubvissoorten, op basis waarvan twee jaar geleden het ministerie van Economische Zaken het visserijbeheer heeft aangepast, spreken we een van de verantwoordelijke onderzoekers: dr. Nicola Tien, biologe.

De vestiging van Imares die we bezoeken ligt midden in het dynamische havengebied van IJmuiden, tegenover de Koninklijke Nederlandse Redding Maatschappij en vlak bij het grote sluizencomplex waar zeer grote zeeschepen door kleine sleepboten de sluiscolken in gedirigeerd worden. Bij binnenkomst sta je gelijk tegenover een kanjer van een aquarium met haring. Ondanks het feit dat ze ons van tevoren gewaarschuwd had, krijgen we toch nog vaak één kort antwoord: 'Daarover heeft Imares geen mening.'

U werkt bij Imares als wetenschappelijk onderzoeker en adviseur van de overheid voor visserijbeleid.

Toch werkt u ook bij de Universiteit Wageningen? Hoe zit dat?

'Heel vroeger was Imares een overheidsinstelling. Daarna was het een zelfstandige organisatie. Nu maken we deel uit van de Wageningen University & Research (UR). Naast visserijonderzoek en -advies doen we veel onderzoek naar eigenlijk alle leven dat met water te maken heeft, zoals aquacultuur en zeezoogdieren. Dit gebeurt vaak ook in relatie tot ingrepen zoals de bouw van windturbines in het water, de Tweede Maasvlakte en in de toekomst ook hopelijk in relatie tot de aanleg van de Marker Wadden in het Markermeer. Als onderzoeksinstituut doen we onderzoek in opdracht. Dit betekent dat we de onderzoeksvraag proberen te beantwoorden die de opdrachtgever stelt. Omdat we deel uitmaken van de Wageningen UR kunnen

we makkelijk samenwerken met de andere onderzoeksinstituten van deze universiteit, zoals Alterra.'

We hebben gelezen dat u biologie bent. Kunt u daar iets meer over vertellen?

'In de biologie gaat het erom hoe alles wat leeft in elkaar zit en om de interactie tussen organismen. Dat wilde ik altijd al weten. Ik heb weliswaar eerst psychologie gestudeerd in Amsterdam, maar ik ontdekte dat je het merendeel daarvan kunt leren door goede romans te lezen, gewoon te leven en goed op te letten. Ik ben toen overstapt naar de biologie. Het gaat mij vooral om de populatiebiologie, de processen van groepen individuen. Ik houd me hier vooral bezig met kust- en zoetwater. Het onderzoekswerk bestaat uit het verzamelen van data én het analyseren en daarover rapporteren. Ik doe vooral de laatste twee. Vroeger ging ik wel vaak mee varen en vissen, maar daar zijn nu andere onderzoekers voor.'

Het gaat met de visstand in het IJsselmeergebied al heel lang slecht en het wil maar niet beter worden. Hoe komt dat?

'In de eerste plaats hebben wij als onderzoeksinstituut geen mening over wat een goede visstand is in het IJsselmeergebied, want dat is een norm die de overheid zou moeten stellen. Wat je wel ziet is dat de visstand in het algemeen al jaren achteruitgaat. De vraag is wat een redelijke visstand voor het IJsselmeergebied is, gezien zaken als de nutriëntenhuishouding. Waar wil je naartoe met het IJsselmeergebied? Wil je natuur en toerisme, wil je een gezonde bloeiende visserijsector, waar ligt de focus op? Het zou heel nuttig zijn daar een visie over te ontwikkelen. Het gaat er dus om wat je visie is op een goede visstand en wij als Imares

'Voor effectief beheer in het IJsselmeergebied moet je inzetten op communicatie en samenwerking met de vissers'



hebben daarover geen mening. Wat wij onderzoeken is de vraag hoe groot de visserijdruk mag zijn om achteruitgang van de huidige stand te voorkomen.'

Hoe is het mogelijk betrouwbaar te meten hoeveel er van elke vissoort in het IJsselmeergebied voorkomt?

'Wij doen al sinds 1966 systematisch onderzoek naar de visstand in het IJsselmeergebied. Daarvoor gaan we op 43 vaste locaties met een sleepnet over de bodem en vissen op wat daar zwemt. Alles wat daar wordt gevangen wordt geteld en gemeten, een deel wordt gewogen en van schubben ontdaan voor de leeftijdsbepaling, opengesneden voor bepaling van de paarijpeid et cetera. Er wordt zoveel mogelijk jaar in jaar uit op gelijke wijze op die verschillende locaties gevestigd en ook in dezelfde periodes, zodat een goede vergelijking mogelijk is. De visstand wordt niet alleen beïnvloed door visserij, maar ook door

de ecologische omstandigheden, zoals de hoeveelheid voedingsstoffen. Naar de vraag wat de oorzaak is van veranderingen in de visstand, doen we helaas geen onderzoek. Het meest recente onderzoek hierover is het ANT, het onderzoek Autonome Neergaande Trends van Deltares.'

Uit de recente onderzoeken van de Vrije Universiteit en het NIOZ (Nederlands Instituut voor Onderzoek der Zee, Texel) merken we op dat de hoeveelheid fosfaat en nitraat in de Nederlandse wateren in onbalans is en dat dit vooral de oorzaak is van de lage visstand. Wat vindt u daarvan?

'Ik heb van dat onderzoek wel gehoord, maar het gaat hier weer om een onderzoek naar de ecologische omstandigheden die mogelijk ten grondslag liggen aan de wijze waarop de visstand zich ontwikkelt. Het is een interessante en belangrijke onderzoeksvraag, maar die is niet aan ons gesteld door een opdrachtgever, en er is te weinig informatie beschikbaar om harde uitspraken te doen hierover. We adviseren de overheid wel geregeld

om dit soort vragen te financieren, maar je moet je realiseren dat het hier om kostbaar onderzoek gaat waarvoor de overheid niet altijd de middelen beschikbaar kan of wil stellen.'

In de brief aan de Tweede Kamer schrijft staatssecretaris Van Dam, naar aanleiding van uw laatste advies, dat hij naast de instandhouding van de huidige vangstbeperkingen vooral zijn hoop heeft gericht op zelfregulatie door de visserijsector (zie kader). Wat vindt u daarvan?

'Daarover zal Imares geen mening geven, dat zijn politieke keuzes.'

De staatssecretaris merkt ook op dat er geen grote bereidheid is in de IJsselmeervisserij om zich aan de voorschriften te houden.

'Dat heeft de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit inderdaad geconcludeerd. Imares werkt al jarenlang prettig samen met beroepsvissers. Maar bij een klein aantal vissers die we inhuren bij onze zoetwateronderzoeken hebben we met dezelfde problemen te maken; vissers die met onze

onthefving visonderzoek doen, zijn met deze ontheffing betrupt met illegaal vissen. Niet alleen schaadt dit het vertrouwen in de samenwerking, het schaadt ook de beroepssector en ons instituut. Ook verstoort het ons onderzoek behoorlijk en daarover hebben wij wel een mening!' ■

'We moeten veel meer weten over de visserij om beter te kunnen adviseren'

Anders dan in de zeevisserij zijn er in het IJsselmeergebied geen aanlandingsverplichtingen waarbij de vangst wordt geregistreerd. Er zijn beperkingen in de omvang van het vistuig en de periodes waarin gevestig mag worden. Bij AIVD-inspecties blijkt er bij herhaling op vrij grote schaal illegaal gevestig te worden, zowel door professionele als minder professionele vissers.

In het laatste advies aan de regering adviseert Imares om in ieder geval de forse beperkende maatregelen voor de IJsselmeervisserij in stand te houden totdat de periode van drie jaar die hiervoor geldt is verstreken (nog een jaar). Deze maatregelen zouden als doelstelling het voorkomen van verdere achteruitgang hebben. Voor een doelstelling van herstel van de bestanden stelt Imares uiteenlopende aanvullende maatregelen voor. De staatssecretaris volgt dit advies ondanks heftig aandringen van Vogelbescherming Nederland om verdere maatregelen. Vogelbescherming Nederland pleit voor een volledig stopzetting van de IJsselmeervisserij voor de schubvissen. Ondertussen gaat de staatssecretaris verder met zijn steun aan een samenwerkingsverband van de visserijbranche en de natuurorganisaties, om een transitie naar meer duurzame visserij na te streven.

Het onderzoek naar de visstand in het IJsselmeergebied moet ook steeds worden geplaatst tegen de achtergrond van de beperkte economische betekenis van deze kleine visserijbranche. Alleen als ook het natuurherstel, de cultuurhistorische betekenis van de visserij en de sportvisserij erbij wordt betrokken, loont het om een en ander goed uit te zoeken. (redactie IJsselmeerberichten)

